

**Lesuren bewegingsonderwijs in
Nederland**

Secundaire analyse in het primair onderwijs, voortgezet
onderwijs en speciaal basis en voortgezet onderwijs

Jorien Slot-Heijs

Jo Lucassen

Sofie Vrieswijk

Lessuren bewegingsonderwijs in Nederland

Secundaire analyse in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal basis en voortgezet onderwijs

In opdracht van het Ministerie van VWS naar aanleiding van Kamervragen over het bewegingsonderwijs in Nederland

Jorien Slot-Heijs
Jo Lucassen
Sofie Vrieswijk

© Mulier Instituut
Utrecht, oktober 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

Aanleiding	4
1. Primair onderwijs	5
2. Voortgezet onderwijs	6
3. Speciaal basis- en voortgezet onderwijs	8
3.1 Speciaal basisonderwijs	8
3.2 Voortgezet speciaal onderwijs	8
Referentielijst	9

Aanleiding

In dit rapport wordt antwoord gegeven op de vraag een overzicht te creëren van het aantal scholen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal basis- en voortgezet onderwijs dat één uur, twee uur en minimaal drie uur bewegingsonderwijs aanbiedt. Deze vraag is gesteld door het Ministerie van VWS naar aanleiding van Kamervragen omtrent het bewegingsonderwijs. Het overzicht in deze rapportage is gebaseerd op de meest recente resultaten uit monitoren van het bewegingsonderwijs in verschillende onderwijstypen: het primair onderwijs in 2020/2021, het voortgezet onderwijs in 2017/2018 en het speciaal basis- en voortgezet onderwijs in 2018/2019¹.

¹ Zie referentielijst.

1. Primair onderwijs

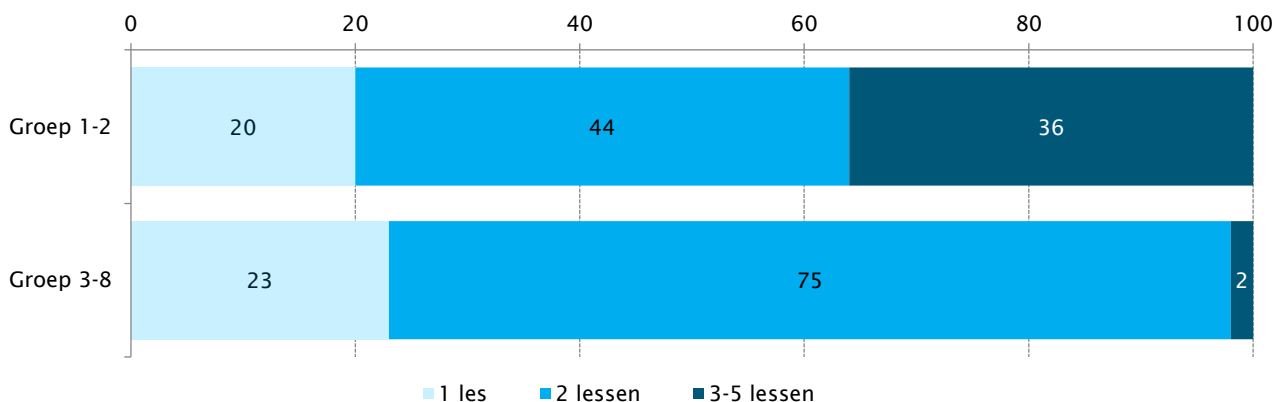
Ingeroosterde lestijd voor bewegingsonderwijs

In het schooljaar 2020/2021 is de ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per week in groep 1-2 gemiddeld 119 minuten (SD 63 minuten) en voor groep 3-8 91 minuten (SD 24 minuten)(niet in figuur). De helft van de scholen roostert in groep 3-8 90 minuten bewegingsonderwijs per week in (52%), 22 procent van de scholen meer dan 90 minuten per week.

Aantal lessen bewegingsonderwijs per week

Op de meeste scholen worden in groep 3-8 twee lessen per week gegeven (75%)(figuur 1.1), er zijn nauwelijks scholen die drie of meer lessen per week bewegingsonderwijs inroosteren (2%). Dat is ten opzichte van eerdere metingen (in 2013 en 2017) niet veranderd. In groep 1-2 wordt op een derde van de scholen minimaal drie lessen per week aangeboden. Het aandeel scholen dat in groep 1-2 drie of meer lessen bewegingsonderwijs per week aanbiedt is in 2020/2021 (36%) gedaald ten opzichte van 2017 (43%).

Figuur 1.1 Aantal lessen bewegingsonderwijs per week voor groep 1-2 en groep 3-8 van het primair onderwijs in het schooljaar 2020/2021 (n=839, in procenten)

Wettelijke verankering twee keer 45 minuten bewegingsonderwijs per week

In 2023 moeten alle scholen verplicht minimaal twee keer per week 45 minuten bewegingsonderwijs geven. In 2020/2021 voldoet 53 procent van de scholen aan deze eis voor alle groepen (niet in figuur). Indien we alleen kijken naar de groepen 3-8 voldoet 66 procent van de scholen aan de eis van minimaal twee keer 45 minuten bewegingsonderwijs per week. Scholen die niet voldoen, roosteren ofwel geen 90 minuten per week in, of wel 90 minuten maar in één les.

2. Voortgezet onderwijs

In het eerste leerjaar van de middelbare school wordt gemiddeld de meeste lestijd voor bewegingsonderwijs ingeroosterd (tabel 2.1). Dit betreft meestal ongeveer drie lessen van 50 minuten per week. De gemiddelde lestijd neemt af met de leerjaren en ligt bovendien in de eerste twee leerjaren lager in de hogere opleidingsniveaus. Kijkend naar het percentage scholen dat minimaal drie lessen bewegingsonderwijs per week inroostert, is ook een sterke afname te zien naar de hogere leerjaren. Vermoedelijk wordt in hogere leerjaren de lestijd voor één les bewegingsonderwijs niet korter, maar is de daling in gemiddelde lestijd te wijten aan minder lessen per week.

Tabel 2.1 Lestijd (minuten) en aantal lessen per week in gemiddelden en percentages in het voortgezet onderwijs in het schooljaar 2017/2018

	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	Leerjaar 5	Leerjaar 6
Vmbo bbl/kbl (n=168)						
Gemiddelde lestijd per week (minuten)	155	139	109	95		
Gemiddeld aantal lessen per week	3,1	2,8	2,2	1,9		
1 les per week (%)	0	0	2	11		
2 lessen per week (%)	14	33	78	85		
Minimaal 3 lessen per week (%)	86	67	20	3		
Vmbo gl/tl (n=256)						
Gemiddelde lestijd per week (minuten)	149	128	108	93		
Gemiddeld aantal lessen per week	3,0	2,6	2,2	1,9		
1 les per week (%)	0	0	2	16		
2 lessen per week (%)	22	49	80	81		
Minimaal 3 lessen per week (%)	78	51	18	4		
Havo (n=186)						
Gemiddelde lestijd per week (minuten)	140	119	106	99	64	
Gemiddeld aantal lessen per week	2,8	2,4	2,1	1,9	1,3	
1 les per week (%)	1	1	2	5	72	
2 lessen per week (%)	33	63	86	93	28	
Minimaal 3 lessen per week (%)	66	36	12	2	0	
Vwo (n=189)						
Gemiddelde lestijd per week (minuten)	138	116	103	98	90	59
Gemiddeld aantal lessen per week	2,8	2,3	2,0	1,9	1,8	1,2
1 les per week (%)	2	2	3	6	20	83
2 lessen per week (%)	32	68	89	93	79	16
Minimaal 3 lessen per week (%)	66	31	7	1	1	1
Totaal						
1 les per week (%)	1	1	2	10	46*	83**
2 lessen per week (%)	25	53	83	88	54*	16**
Minimaal 3 lessen per week (%)	74	46	14	3	1*	1**

*Alleen havo en vwo

**Alleen vwo

Klokuren bewegingsonderwijs gedurende de opleiding

Voor 2005 werd een minimumtabel voor lichamelijke opvoeding gehanteerd (tabel 2.2). Per schoolniveau was bepaald hoeveel klokuren bewegingsonderwijs leerlingen moesten krijgen gedurende de hele opleiding. Hoewel de minimumtabel niet wettelijk is vastgelegd, wordt deze wel gebruikt als normtabel. De gemiddelde klokuren blijken in 2017/2018 net onder de norm te liggen voor vmbo bbl/kbl, vmbo gl/tl

en havo, maar alleen voor vmbo gl/tl is dit significant. Op het vwo wordt conform de minimumtabel lesgegeven.

Tabel 2.2 Gemiddeld aantal klokuren bewegingsonderwijs tijdens volledige opleidingsduur naar onderwijsniveau volgens sectieleiders bewegingsonderwijs in schooljaar 2017/2018

	2017/2018	Klokuren minimumtabel
Vmbo bbl/kbl	333 (n=159)	335
Vmbo gl/tl	319 (n=252)	335
Havo	351 (n=160)	360
Vwo	400 (n=164)	400

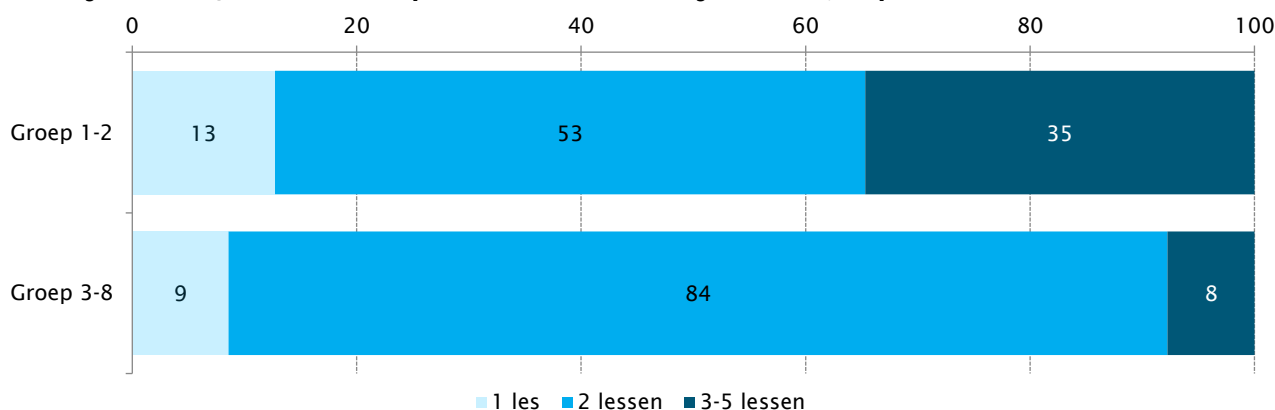
3. Speciaal basis- en voortgezet onderwijs

3.1 Speciaal basisonderwijs

In totaal is er gemiddeld voor groep 1-2 115 minuten bewegingsonderwijs per week ingeroosterd. In het speciaal basisonderwijs krijgen leerlingen in groep 1-2 gemiddeld 2,5 lessen bewegingsonderwijs per week (niet in figuur). Ruim een derde van de scholen roostert in groep 1-2 minimaal drie lessen bewegingsonderwijs per week in (35%)(figuur 3.1).

In groep 3-8 krijgen de meeste leerlingen in het speciaal basisonderwijs twee lessen bewegingsonderwijs per week (84%)(figuur 3.1). 8 procent van de scholen biedt minimaal drie lessen per week aan in groep 3-8 (8%). Wat betreft totale lestijd per week wordt in het speciaal basisonderwijs significant meer lestijd voor bewegingsonderwijs ingeroosterd (102 minuten) dan in het regulier basisonderwijs (89 minuten). Voor één les bewegingsonderwijs wordt meer tijd ingeroosterd dan in het regulier basisonderwijs.

Figuur 3.1 Aantal lessen bewegingsonderwijs per week voor groep 1-2 en groep 3-8 in het schooljaar 2018/2019 in het speciaal basisonderwijs (n=115, in procenten)

3.2 Voortgezet speciaal onderwijs

Volgens schoolleiders in het voortgezet speciaal onderwijs is het aantal lessen bewegingsonderwijs per week in het eerste leerjaar 2,3 lessen en neemt dit af met de leerjaren tot 1,8 lessen per week in het vijfde leerjaar (tabel 3.1). In het eerste leerjaar roostert een kwart van de scholen minimaal drie lessen bewegingsonderwijs in (26%) en dat neemt af tot 7 procent in leerjaar 5. De totale ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per week is gemiddeld 125 minuten in leerjaar 1 en neemt af tot 92 minuten in leerjaar 5 (tabel 3.1).

Tabel 3.1 Lestijd (minuten) en aantal lessen per week in gemiddelden en percentages in het voortgezet speciaal onderwijs in het schooljaar 2018/2019

	Gemiddeld aantal lessen per week	1 les per week (%)	2 lessen per week (%)	Minimaal drie lessen per week (%)	Gemiddelde ingeroosterde lestijd per week (minuten)	Aantallen respondenten
Leerjaar 1	2,3	8	66	26	125	133
Leerjaar 2	2,2	9	66	25	123	134
Leerjaar 3	2,1	12	70	17	117	134
Leerjaar 4	2,0	16	71	13	111	131
Leerjaar 5	1,8	27	66	7	92	107
Totaal	2,1	14	68	18	114	128

Referentielijst

Hoofdstuk 1: primair onderwijs

Slot-Heijs, J.J., Lucassen, J.M.H., Vrieswijk, S. (2021). Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs: 2-meting. Utrecht: Mulier Instituut. (nog niet gepubliceerd)

Hoofdstuk 2: voortgezet onderwijs

Slot-Heijs, J.J. & Lucassen, J.M.H. (2018). Lichamelijke opvoeding en sport in het voortgezet onderwijs: 1-meting. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoofdstuk 3: speciaal basis- en voortgezet onderwijs

Slot-Heijs, J.J. & Lucassen, J.M.H. (2019). Bewegingsonderwijs en sport in het speciaal onderwijs: 1-meting. Utrecht: Mulier Instituut.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl